

**Deželni stand bo prikazal prizadevanja za zaščito okolja v qbmejnem pasu
15. marca «Dan Furlanije-Juljske krajine» - Številna udeležba tržaskih podjetij**

n Cankar globoko sožalje
i Lozei in družini

BENEŠKI DNEVNIK

SKUPŠČINA ZVEZE BENEŠKIH IZSELJENCEV V BASLU

Izrazita vloga zveze pri pospeševanju gospodarskega razvoja Beneške Slovenije

Uvodno poročilo je imel predsednik Luciano Feletig
Jutri v Baslu kongres vseh izseljencev iz naše dežele

Jutri bo v Baslu v Švici po-
memben kongres vseh izseljencev
iz Furlanije. Kongres prireja-
jo združena emigrantov iz Furlanije
Julijske krajine v Švici, ob sode-
lovanju z enotnim tajnistvom Zve-
ze emigrantov iz Furlanije iz Belgi-
je, Francije in Nemčije. Na kongresu
bodo obravnavali o novi zakonodaji
glede obnove potresnega področja
v Furlaniji, o stanju delavcev v
tutini, ki so ostali brez zaposlitve
ter še o gospodarskem, družbenem
in kulturnem razvoju matične de-
žele. Kongres v Baslu se bodo
udeležili tudi deželni svetovalci, ki
nastavljajo komisijo «Ricostruzione
del Friuli», in sicer Romano Spe-
cogna (KD), Giulio Magrini (KPI),
in Piero Zanfagnini (PSD). Sloven-
sko zvezo emigrantov bodo zastopali
predstavniki iz Belgije, Nem-
cije in Švice, kongresa pa se bo-
sta udeležila tudi predsednik zveze
Luciano Feletig in tajnik Ferruccio
Clavara.

Kongres v Baslu pomeni tudi
pobudo deželni upravi Furlanije-
Julijske krajine, ki že toliko časa
ostala s prireditvijo deželne kon-
ference o izseljenstvu in ki ima
do izseljencev popolnoma neodgov-
oren odnos.

Pred dnevi pa so se prav tako

Kulturen odgovor beneških žen

Letos so, kljub nešteti težavam,
ki so izžvale upravičeno ogorčenje
v vsej deželi, prvič proslavili me-
narodni dan žena tudi v Benečiji.
Izredno dobro obiskana prireditev
je med drugim obsegala tudi na-
stop Beneškega gledališča, ki je v
režiji Alda Klodiča predstavilo
kratko dramo Tonina Drejova, ka-
tere besedilo je ob sodelovanju dru-
gih beneških žen sestavila Bruna
Dorboš Strazolini. Drama obrav-
nava etaristični dogodek, ko se v
družini namesto pričakovanega si-
na rodi druga hči, ter vključuje
vanje te hčere v družbo in v žen-
sko gibanje, se posebej, kar daje
avtorici priložnost, da spregovori o
samih Zvezah beneških žen.

To je bil hkrati kulturni odgo-
vor beneških žen na puste, da
bi jim onemogočili proslavo. Da bi
na svoje probleme in na diskrimi-
nacijski odnos oblasti opozorile tu-
di tiste, ki se prireditve niso ude-
ležili, so beneške žene šle v spre-
vodu s protestnimi in solidarnost-
nimi napisi do Skrutovega.

Na slikah: protestni sprevod, pri-
zor iz drame in pogled na oči-
stvo.

NA POBUDO VSEH DEMOKRATIČNIH SIL

LJUDSKA MANIFESTACIJA V GORICI PROTI NASILJU IN PREVARTNIŠTVU

Ob 16.30 zbiranje manifestantov pred parkom Rimem-
branza, sprevod po Korzu in zborovanje v dvorani UGG
Pertini jutri v Vidmu in Gonarsu

Dokonce so bile še zadnje pri-
prave za današnjo protifašistično
manifestacijo, ki jo prireja eno-
tne pokrajinske odbore. Program pred-
videva, da se bodo udeleženci ma-
nifestacije ob 16.30 zbrali pred
Trgom Rimembranza, od koder bo-
do v sprevodu odšli po Korzu v
dvorano UGG, kjer bo zborovanje.
Predvidena je udeležba znanov
občinskih praporov, delavcev, ob-
čanov. Zborovanje, ki bo pouda-
rilo voljo posoškega prebivalstva,
da se zaustavi pobod nasilja in
zavrnejo poskusi prevratništva, so
sklicale stranke ustreznega loka-
sindikalne organizacije, partizanske
in protifašistične organizacije. V
odboru sta tudi slovenski organiza-
ciji SKGZ in SSO.

Na zborovanju bodo govorili žu-
pan občine Gorica Pasquale De Si-
monne, Gianfranco Trombetta bo
spregovoril v imenu demokratičnih
strank, Ferruccio Fantini v imenu
borbeških organizacij, Ladi Dor-
nik pa v imenu Slovencev: zborov-
anje bo sklenil član veseljavne-
ga tajništva sindikalne federacije
Rinaldo Sceda.

Demokratične stranke, ki imajo
pobudo za izpeljavo današnje ma-
nifestacije, so besedilo proglasila
natisnile tudi v slovensčini.

Poglaviti razlog, ki je nareko-
val sklicanje današnje zborov-
anja, je vse večje razmah terorizma
v državi in poskusov spodkopava-
nja demokratičnih ustanov in u-
stvarjanja državljana, kar naj
bi imelo za cilj slabšanje notranje
stabilnosti.

Izkazalo se je, da se morajo de-
mokratične sile mobilizirati ter z
aktivnim protifašizmom pokazati
svojo navezanost na ideale svobo-
de, demokracije in socialne pra-
vičnosti, za katere smo se borili
v osvobodilnem in v odporišnem
gibanju, za katere smo prešli to-
liko krvi in v tem boju tudi zma-
gali. Potrebno je izolirati tiste te-
mne sile, ki se nečesto sprijazni-
sijo s sožitjem, ki temelji na medse-
bojnem spoštovanju in na ustavnih
določilih, ter znova poudariti od-
ločno privrženost idejam demokra-
cije ter družbene obnove.

Nasa narodnostna skupnost se
pridružuje današnji manifestaciji
iz spoznanja, da ji lahko samo de-
mokratični odnosi v družbi zjam-
čijo pogoje za obstoj in razvoj. Če
bi se ti odnosi pokvarili, potem bi
bili Slovenci prva žrtev. O tem go-
vori zgodovina, pa tudi povojne po-
litične razmere.

Mobilizacija demokratičnega pre-
bivalstva v naši deželi se je po-
kazala za nujno tudi zato, ker je
v zadnjem času terorizem večkrat
dvignil glavo prav pri nas. Zato
bo poleg današnje manifestacije
v Gorici jutri zborovanje tudi v Vi-
dmu. Častni predsednik VZPI - ANPI
Sandro Pertini bo ob 11. uri so-
govoril o protifašističnem boju v
dvorani Aiace, popoldne ob 16.30
pa bo v Gonarsu položil venec k
spomeniku umrlim jugoslovanskim
internancem v nekdanjem fašistič-
nem taborišču.

Pojasnila o imenovanjih občinskih predstavnikov v okrajne šolske svete

V zvezi z imenovanjem občinskih predstavnikov v okrajne šolske svete je tisk objavil poročila o poteku sej in o stališčih posameznih strank. Iz celotnega poteka te akcije je razvidno, da se vsaka stranka bori za svoja načela in za izvajanje svojih programov.

Soglasno sklenjen in izveden boj kot šolskih volitev pa je pokazal, da se Slovenci posredno in tudi neposredno nočejo vključevati v okrajne šolske svete, ker jih ne priznavajo in zahtevajo svoj neobsejni šolski svet. Boj kot je v celoti uspel in ni bil v ta organ izvoljen noben Slovenec. Zato je bilo pričakovati, da tudi po uspešnem boju in po izjavah in stališčih političnih sil nobena slovenska občina ne bo izvolila svojih predstavnikov v okrajne šolske svete.

Primorski dnevnik in Slovenska kulturno - gospodarska zveza, ki sta pomembne napore vlagala za to, da je bilo doseženo soglasje o bojkotu, bosta tudi v bodoče zagovarjala to načelno stališče. Takšno svojo politiko oslanjata na spoznanje, da bomo Slovenci v Italiji svoje pravice dosegli samo na politični enotni politični akcije okoli osnovnih vprašanj našega obstoja in razvoja ter ob solidarnosti in stvarni podpori demokratičnih italijanskih sil.

UPOŠTEVAJOČ DOLOČILA OSIMSKEGA SPORAZUMA

Milijarde lir za gradnjo infrastruktur ob italijansko-jugoslovanski državni meji

Rimska vlada je nakazala denar za gradnjo cest, obmejnih prehodov in tudi tovornega postajališča - Finansiranje cest na jugoslovanskem področju

Osimski sporazum določa med dru-
gim tudi finančni delež Italije pri
izdelavi potrebnih obmejnih infra-
struktur. Med temi so take, ki zani-
majo izključno italijansko ozemlje,
pa tudi take, ki se dotikajo predelov
na jugoslovanskem ozemlju. Gre
kot smo že omenili pred nekaj dne-
vi, ko je v Gorici zasedala mešana
jugoslovansko - italijanska komisija,
za gradnjo nekaterih cest na jugo-
slovanskem ozemlju.

Pred dnevi je rimska vlada do-
delila 191 milijard za razna dela
na obmejnem področju. V nekaterih
primerih ne gre izključno za infra-
strukture, kajti z denarjem so fi-
nansirali tudi dela, ki bi sicer spa-
dala v redno finančno poslovanje
države. Tu pa gre za izredni zakon.
Kar se Goriške tiče, je denarja
precej na razpolago in če bodo na-
črti kmalu izdelani ter če bo ta
denar hitro došel, bomo lahko v
nekaj letih dobili to, za kar se dol-
ga leta zavzemamo. Sicer niso vsa
dela po naši volji, kajti vlada je
finansirala tudi nekatera dela na to-
vornem postajališču v Stanzu. V
vornem postajališču v Stanzu. V
zaključna dela na cestni de-
teljici na Trzaski ulici, za dokon-
čno povezavo med avtocesto in ob-
mejnem postajališčem, a razna de-
la na obmejnem postajališču pa tu-
di na tovrstnem postajališču so do-
ločili milijardo in pol lir. Za zahod-
no povezavo ceste, o kateri je
stopala Silvino Poletto in Ivan Bra-
tina.

ŠTEVILNA SREČANJA OB 8. MARCU

Prizadevna dejavnost goriških žena v počastitev mednarodnega praznika

ŽIO izrazil solidarnost podgorskim delavkam in bene-
škim ženam - Danes in jutri prireditve v naših društvih

Goriške žene so se letos zbrale v Nanutovem motelu

Slovenske žene na Goriškem so
v tem dnevi praznovali in se pra-
znujejo svoj praznik, 8. marec.
Praznik je zaobjel tak obseg, da
je letos v Italiji, pa tudi drugod
po svetu, zadobil tako široko, ki
gre preko doslej tradicionalnih okvi-
rov svetovnega demokratičnega gi-
banja.

Kot smo že omenili, so na Go-
riškem praznovali prejšnjo soboto
dobrodobne žene, v sredo zve-
čer pa goriške. Te so se zbrale
na družabni večer v Nanutovem
motelu na Trzaski cesti. Pristnih
je bilo zelo veliko žena, o pome-
ni 8. marca je govorila Vilma
Bregant, ki je prikazala vse do-
sedanje in tudi bodoče pobude žen-
skega iniciativnega odbora. Na
tem srečanju je bila prisotna tudi
delegacija občinske konference za
družbeno aktivnost žensk iz Nove
Gorice in njihova predstavnica je
prinesla Goričankam pozdrav žena
z onstran meje.

Isti dan se je delegacija sloven-
skega iniciativnega odbora, podala
na žensko praznovanje v podgor-
sko predmestje in tu je Breganto-
va izrazila, z nastopom v sloven-
ščini in italijanščini, solidarnost
delavkam te tovarne, ki si prizade-
vajo ohraniti delovno mesto.

Velja omeniti še, da so goriške
žene poslane solidarnostno pismo
Benečankam, ker jim je bila od-
povedana dvorana, kjer naj bi
praznovala 8. marec. Ženski ini-
ciativni odbor vabi vsa prosvetna
društva in skupine, kjer bodo dre-
vi proslavljali ženski praznik, naj
sprejmejo podobna solidarnostna
pisma.

Drevi bodo ženski prazniki v pro-
svetni dvorani v Pevni, v domu
Andrej Budal v Stanzu, v pro-
svetnem sedežu v Steverjanu, na
sedežu prosvetnega društva na
Peči. Podgorske žene se bodo se-
šle v gostilni na Oslavju, gabi-
ške žene pa v gostilni v Sovod-
njah. Jutri popoldne bo kulturna
prireditev v Kulturnem domu v
Sovodnjah.

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Pokrajinska lovška skupščina

Jutri, v nedeljo, bo v prostorih
trgovinske zbornice v Gorici letna
pokrajinska lovška skupščina. Lov-
ski sestanek se bo pričel ob 8. o-
ziroma ob 9. (ob drugem sklicanju)
ter bo obsegal poročila o delovanju
in o finančnem stanju, predsedniku
in podpredsedniku bodo poklonili
spominsko listino, izvolili bodo no-
vega predsednika ter zamenjali pet
pokrajinskih svetovalec.

Skupščina bo sklepala, če bo na-
vozih toliko predsednikov lovskih
sekcij, da bodo predstavljali vsaj
polovico vpisanih lovcev v goriški
pokrajini. Vpis se nanasa na lanske
leto. Občinskega lovskega predse-
dnika bo lahko nadomestil član ob-
činskega izvršnega odbora, ki bo
za to prejel pismeno pooblastilo. Na
skupščino so povabili tudi ravnate-
lje lovišč.

Drevi ples goriških dijakov

Goriški dijaki priredijo drevi ples
v Prosvetni dvorani na Verdjevem
korzu. V okviru tradicije, ki se je
že ustallila, priredijo tokrat ples li-
ceje. Nanj vabijo vsi goriško mla-
dinci. Kdo smo izvedli, kdo pri-
rediljo soboto v isti dvorani pri-
redili ples učiteljskih.

Saviana Scalfi drevi v Gorici

Na pobudo Piccolo Cineforum iz
Gorice bo drevi v Auditoriju v Go-
rici gledališka igralca Saviana
Scalfi izvedla recital o ženskem
vprašanju v Italiji. Prebrala bo
štiri italijanska dela sodobnikov
in sicer «L'abitudine» Patricie Car-
raro, «Mia sorella sta appollaiata
sull'albero della vita» Luciane Di
Lello in dva izvečka iz knjige
«Mio Marito» pisateljice Dacie
Maraini.

Occhinijeva in Gazzolo jutri na krminskem odru

V mestnem gledališču v Krmini
bo jutri, na pobudo domačega kul-
turnega krožka ARCI izvenabom-
barske gledališke predstava rims-
ske skupščine «Comunità di teatro».
V njej igrata znana igralca Ilaria
Occhinijeva in Nando Gazzolo. Delo
«William Shakespeare» Angela Del-
lagiacoma je režiral Gabriele Lavia.

Prosveta

Pri Benetih bodo drevi ob 19.30 od-
pri nov sedež domačega prosvetnega
društva «Kras», kjer bo tudi mesto
za novostanovljeni fotokrožek, ki de-
luje v okviru tega društva.

Fotoklub «Skupina 75» vabi člane in
prijetelje jutri ob 9. uri na trg v
Podturn, kjer bo delovni tabor uli-
cali tega goriškega predmestja.

Izleti

Slovensko planinsko društvo priredi
v nedeljo, 19. marca, izlet na Ne-
vejsko sedlo. Vpisovanje na sedežu
SPD do četrta, 16. marca.

Kino

Gorica
VERDI 17.30-22.00 «In una notte pie-
na di pioggia». Giancarlo Giannini,
barvni film.
CORSO 17.15-22.00 «Il bel paese»,
Paolo Villaggio in Silvia Dionisio,
barvni film.
MODERNISSIMO 17.30-22.00 «Profes-
sione reporter», J. Nicholson in
M. Schneider, barvni film.
CENTRALE 17.15-22.00 «Indians». J.
Whitmore in E. Sam, barvni film.

Tržič

PRINCIPE 17.30-22.00 «L'ultima o-
dissea».
EXCELSIOR 16.30-22.00 «Io ho pa-
ra», Gian Maria Volontè in Angeli-
ca Ippolito, barvni film (do pone-
deljka).

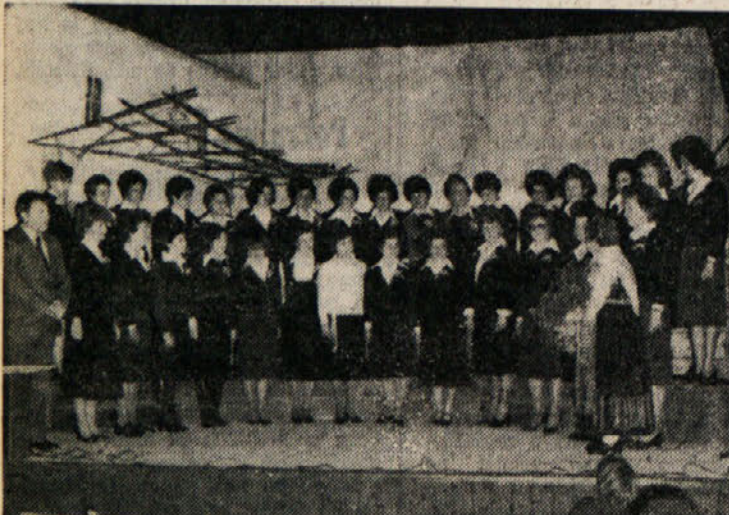
Nora Gorica in okolica

SOCA «Dvoboj na Missourijsu», —
ameriški film ob 18.00 in 20.00.
SVOBODA «Belmondio v poslanstvu
pravice», francoski film ob 18.00
in 20.00.
DESKLE «Naloga majorja Leksaa»,
ameriški film ob 19.30.

Praznik žena v Trstu in okolici

Prisrčna srečanja žena iz škodnja, od Sv. Ane in s Kolonkova

Na proslavi v PD «Tabor» na Opčinah je prvič nastopil novoustanovljen ženski pevski zbor

Zene iz vseh vasi zgoniške občine so se zbrale v dvorani SK «Kras», da bi čimbolj prispevale k uresničitvi načela «Danes in vsak dan».

III.
Zato lahko obžalujemo, da pleterski prior ni zapisal vsebine razgovorov med njim in partizanskimi obiskovalci. Tako lahko le ugibamo vsebine razgovorov z Ladom Kozakom, admiralom Vučerjem, Dušanom Rejo, Karlom Levičnikom, Stankom Černelcem, Marjanom Brecljem, Josipom Vidmarjem, Edvardom Kocbekom, Maksom Valetom, Janezom Vipotnikom, Jožetom Borštnarjem, F. Pirkovičem, Rudijem Pirkovičem, Jožetom Levstikom in še mnogimi drugimi, ki jih je pot pripeljala v pletersko kartuzijo. Če bi v samostanu vodili spomin-sko knjigo partizanskih gostov, a nekakšen hotel revolucije je ta samostan vendarle bil, bi danes imeli občudovanja vredno in impresivno knjigo — katalog partizanskih imen in njihovih rodninskih izvornikov. Bil bi to verjetno spisek, ki bi s svojimi imeni, datumi in številkami povedal in razodel več kot kakšna ušesna razprava o osvobodilnem boju. Toda samostan in z njim vred osvobodilni boj sta poznala vse preveč hitri in menjajoči se utrip dogajanja, da bi mogla kronistova roka ujeti med črke in številke vse podatke vseh dni in vseh let vojne od njenega začetka pa do konca v maju mesecu leta 1945. In je že res, da je vsaka zgodovinska kronika ali vsak zgodovinski letopis le močno približen opis nekega zgodovinskega dogajanja. In je tudi res, da še tako skrben in natančen spominski zapis lahko zajame v svoji pripovedi le manjši del piševega doživljanja določenega političnega, socialnega, kulturnega in vojnega toka tistega, čemur pravimo zgodovina. Zato so tudi priorjevi spomini le fragment, toda fragment take vrste in kakovosti, da tudi s svojo delnostjo priča o pravi velikosti in veličini freske osvobodilnega boja, ki se je dotaknil in kasneje tudi sprejel vase pletersko kartuzijo.

In ko zdaj v miru, ki ga vsaj neposredno več ne ogroža vojna, pač pa ga le pestita ekološka nesreča slovenskega ozemlja in pa rak močno razvitega socialnega samoljublja nemajhnega števila pripadnikov sodobne populacije, moramo pomisliti na dejstvo, da nikomur ni bilo lahko med leti 1941 in 1945. Tudi pleterskemu priorju ne. Teh težav ne zmanjšuje tudi dejstvo, da sta politična, socialna in idejna moralna topografija in morfologija teh let na videz zelo jasni, saj poznata krepko in prepričljivo razmejitev, ki na eno stran postavlja partizane in njihov boj za svobodo, na drugo stran pa pisano družino bele garde, domobrancev, okupatorjev. Ta jasna razdelitev pa seveda nikakor ni ukinila zapletenosti odnosov znotraj enega ali drugega vojaškega se področja. Ostrina, ki je bila značilna za boj in spopad med pristaši osvobodilnega gibanja in njihovimi okupatorskimi

nasprotniki, nikakor ni dopuščala nobene oblike akademske in viteške vojne, kakršna sta si za misljala še Clausewitz ali pa Bonaparte. To je bila vojna brez rokavic in brez pravil. In tudi brez minimalnih zakonov, kajti tako Italijani kakor tudi Nemci in njihovi «slovenski» sodelavci so s svojimi dejanji ukinili vsa določila vojevanja, kakršna je do leta 1939 še poznala mednarodno vojno pravo. Od tod seveda vsa zapletenost boja in odnosov v tem boju. Zato je prva priorjeva odločitev odpreti vrata kartuzije partizanskim bojevnikom sama po sebi najlažja, čeprav je bila obenem tudi najbolj usodna in v posledicah tudi najbolj daljnosežna.

Voditi kartuzijo v omenjenih zapletenih odnosih in obenem v do skrajnosti zaostrenih in surovih razmerah vojevanja seveda ni bila lahka naloga in je od voditelja samostana zahtevala kar precej politične preudarnosti pa tudi smisla za psihološko analizo silnice bojnega dogajanja in spopadanja. A ti lastnosti je Josip Edgar Leopold vsekakor imel v obilni meri. Treba je namreč pomisliti, tudi na to, da kartuzija stoji na tistem delu slovenskega ozemlja, na katerem se v vojnih letih še ni povsem izgubil spomin na kmečko vojno, na staro pravdo in na kmečko gibanje za zemljsko odvezo v devetnajstem stoletju. Ugotoviti moramo celo to, da so vojna leta močno obudila in okrepila stara protifevdalna čustva in motive v kmečki sestavi osvobodilnega gibanja in njegove vojske. Ob vsem tem zato ne smemo podceniti dejstva, a to počnemo velikokrat, da je velika večina človeške boje sestave partizanske vojske bila iz vrst kmečke populacije. Ta pa je iz povsem jasnih in razumljivih zgodovinskih razlogov poskušala skozi socialno optiko narodnoosvobodilnega boja videti in tudi odpraviti vsa neresena vprašanja kmečkih lastninskih pravic, davčnega položaja in splošnega socialnega statusa bajtarja, malega in seveda tudi srednjega kmeta, če uporabimo to precej zastarelo, dogmatično in shematično socialno-politično razdelitev in kategorizacijo kmečkega prebivalstva. Zaradi vseh teh zgodovinskih in socialnoekonomskih razlogov ne smemo biti presenečeni, če se med posamezniki v osvobodilnem gibanju zelo močno pojavljajo v razvojnem in družbenem pogledu zelo zapoznele protifevdalne strasti in pobude. Marsikateri v ognju uničeni dolenjski grad je potrdilo poskus uresničevanja teh zgodovinsko zapoznelih pobud in strasti. Ponekod so narekovali požig in razrušenje gradov in graščin vojaško strateski in taktični razlogi. V mnogih primerih pa so razrujanje povzročili zapozneli in anahronistični protifevdalni čustveni in socialni instinkti. Zelja petnajstega, šestnajstega in sedemnajstega stoletja se je lahko uresničila šele v dvajsetem! Tudi

BOJAN ŠTIH Pleterski prior List iz dnevnika, Na Blokah, julija 1977

pleterska kartuzija je bila nakajkrat v podobni nevarnosti, prior o tem tudi piše. Vendarle pa je zmaga razsodnost in vrstah partizanskih bataljonov in brigad, ki je končno ohranila pletersko kartuzijo, kljub ogroženim bojem, ki so potekali znotraj njenih zidov. Ta razsodnost pa se je kajpak lahko trdno naslonila na čisto osebnost pleterskega priorja in na njegovo politično in nacionalno opredelitev. V vseh številnih zapletenih situacijah je pleterski prior pokazal svojo moralno moč, hitrost duha in človeško odločnost. Zato je znal in zmogel razrešiti vse situacije, ki so se v vojnem času pojavljale pred samostanskimi zidovi in znotraj njih. Človek bi dejal, da je pleterski prior več vedel o zgodovini in politiki in o političnih in čustvenih motivih in strasteh boja in revolucije, kot pa to razkriva njegova skorajda suho dokumentarna spominiska pripoved o usodi kartuzije med vojno. Vse to kaže, da se je dobro in temeljito spoznal na tertoniko zgodovinskega razvoja in teoretično in praktično politike in revolucije. Priorjev molk o teh vprašanjih ne zanika, pač pa potrjuje njegovo politično in zgodovinsko vednost.

Poldne je. Nastal je lep sončen dan. V daljavi in v trepetajočem opoldanskem sončnem zraku se kaže silhueta Snežnika. Poslušam blagolasje zvonjenja, ki si želijo, da bi vedno ostalo in nikdar izgnilo. Zvon in sonce v zenitu. In pomislim, kako so prenanoteli v prvih povojnih letih prepevovaleci zvonjenje v cerkvenih zvonikih, češ da moti našega človeka ali pri delu ali pri počitku. Kolikšna je bila ta laž, porojena iz bedaste doematične nestrpnosti in oblastniškega napuha, ko da bi lahko zvonjenje spremenilo ali celo zaustavilo teli zgodovinskih in družbenih premen in presnov. In mislim na Schillerja in Zupančiča in na njuno pesniško podobo o zvonjenju. In na dejstvo, da celo ljubljanski zvon, velika priča našega kulturnega razvoja, ni preživel časa, v katerem se je s tolikšno ihto uveljavilo antizvonjenje. Naj bo zahvaljena usoda, ki je orepila, da se ni kdo lotil Cankarjevih besed, stavkov in prisnodob o zvonjenju in o zvonovih. Stalna, večno obnavljajoča se zgodba o človeški nestrpnosti, ki

predstavljale in razodevale v njegovem življenju, zlasti v času med vojno in pred njo. Svojih pogledov in svoje vere pleterski prior ni vsiljeval nikomur. Josip Edgar Leopold je seveda pripadal družbi, ki je imela svojo doktrino in svojo hierarhijo, toda nikdar ni čakal na odločitev zunaj sebe, marveč se je odločal vedno sam, to pa v soglasju s svojim verskim in nacionalnim prepričanjem. Odločal pa se je lahko samo zato, ker je nosil v sebi svobodo in svobodnega Demurga, ne pa v zemeljsko politično in versko utilitaristične spone ujetega in v teh sponah tudi zavrženega boga.

Zaradi v pravičnosti naravnega socialnega in političnega čuta in pa zaradi naravne življenjske dobrote, ki jo je nosil v sebi, je pleterski prior imel nadvse dragoceno sposobnost modro in strpnostno razčlenjevanje in se znajti v vrednostnih pojavnih oblikah človekovega ravnanja, katerega, kot vemo, oblikujejo in določajo osebni psihofizični, pa nazorski, socialno statusni in emotivni dejavniki. Od njih pa seveda tudi splošna človekova kultura duha. Obenem pa je bil prior sposoben zelo hitro odkriti in domniti vse razsežnosti nevednega človekovega ravnanja, zlasti takrat, kadar to ravnanje prevzema nase težo zločina, nasilja in krvavega obračuna. Josip Edgar Leopold ni bil formalno in v ritualni estetiki bivanja omejen moralist... Njegov religiozni, politični in kulturni odzivi zaradi svoje kritične in analitične narave namreč nikakor ni dovoljeval nobene oblike pedagoškega in zato tudi utilitarističnega poučevanja človeka, kaj je dobro in kaj je slabo. Pleterski prior je bil človek zglede, a ta zglede je pojmoval kot delo, kot odločitev, kot pogum in končno tudi kot moč biti močnejši, kot pa je silen strah pred smrtnostjo. Zato je bil sposoben opaziti tudi to, kdaj se v sistemu do-brega začne pojavljati slabo. In ko je znal meriti, vrednotiti in razločevati, je seveda bil pripravljen sprejeti tudi poravne v svojem lastnem mišljenju in ravnanju, če je tako zahtevala teža kakega trenutka.

Ta knjiga spominov pa priča tudi o tem, da je pleterski prior kritično spremljal osvobodilni boj, zato je tudi znal in si upal povedati svoje pomisleke ob nekaterih sektaških ravnanjih posameznih pripadnikov v partizanskih enotah, ki so imele opraviti s pletersko kartuzijo. Vendar pa je priorjev kritični čut dal prednost pojavom, s katerimi je soglašal, pred tistimi posameznimi pojavi, s katerimi Josip Edgar Leopold ni bil zadovoljen in ki jih kljub vsej svoji veliki izpričani in potrjeni strpnosti nikakor ni mogel sprejeti. Če želimo biti pravični v svoji sodbi pričujočih vojnih, kartuzijanskih in partizanskih spominov, bi morali najbrž reči takole: pleterski prior je v vojnih letih s svojo dobroto, modrostjo, predvsem pa s

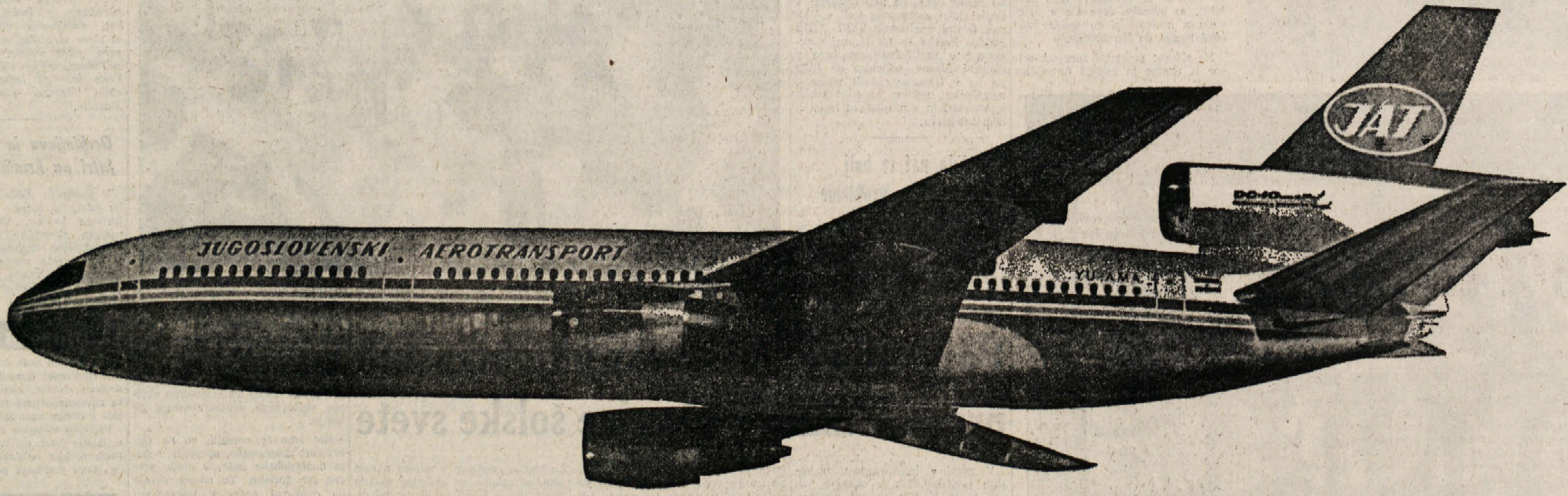
svojo tankočutno politično zrelostjo veliko pridal k etični in moralni vrednosti osvobodilnega boja. Velika zgodovinska in prelomna obdobja ustvarjajo in oblikujejo velike osebnosti, a to je s svojo izvirnostjo pleterski prior vsekakor bil. Njegovo ravnanje ni bilo ne sentimentalno humanistično in ne pragmatično, še manj pa je bilo podobno agiranju kakega zgodovinskega zapoznelega filantropa. Pleterski prior je bil dejavni človek svojega časa, z duhom in ravnanjem globoko zakoreninjen v svoji dobi. Smemo reči, da je bil moderen človek v svojih ženskih desetletjih. S svojim odkritim in odprtim ravnanjem in družbenim in nacionalnim zadevam, s svojim poudarjenim in jasnim spoštovanjem človekove osebnosti, njene neodvisnosti, zlasti pa njenih pravic do svobodnega življenja in do svobodnega kritičnega razmišljanja in odločanja, z vsemi temi vse kakor dragoceni lastnostmi svoje narave je pleterski prior postavil vzgled človeka, na katerega ne kaže pozabiti v našem sedanjiku. Pleterski prior je pripadal tistemu toku v naši socialno-politični in idejokulturni zgodovini, ki sta jo pred mnogimi desetletji predstavljala Janez E. vangelisti Krek in gorški nadškof Sedej. Tok, ki ga je v letih osvobodilnega boja dopolnilo, razširilo in poglobljeno ravnanje Antona Breclja, Aleša Stanovnika in mnogih drugih zdaj že mrtvih in nekaterih še živih osebnosti iz vrst nedogmatičnega katoliškega kroga in krščanske socialne (in zato tudi socialistične) levice.

Fabrice del Dongo je prišel v parisko kartuzijo, da bi kmalu umrl zaradi svoje velike ljubezenske nesreče. Pleterski prior pa se je vrnil v svojo kartuzijo pod Gorjanci, da bi preživel še nekaj let zdrave starosti in čiste sreče, kakaj vedel je, in je v mejah svojih sposobnosti in možnosti izpolnil med vojno svojo nacionalno, versko in človeško dolžnost. Vrnil se je v mir, da bi se spočil in premislil, kaj vse se je zgodilo med leti 1941 in 1945.

Večer je spet. Ave Maria. Me-ni na se zdi, da slišim pleterski veliki zvon, kako pozdravlja svojega gospodarja in zapovednika in mu kaže s svojo glasbo pot v samoto samostanske celice, v kateri bo poslej prebival in živel prior. V celico, v kateri pa Josip Edgar Leopold ne bo več nikdar sam, kakaj z njim bodo na vekomaj silhuete zgodovine, nočne postavice iz bojujočega ljudstva in spomini iz revolucije. Tu na bloškem gorskem slemenu je zdaj mirna, tiha tema. In zve-zde so na nebu. In po naključju poslušam ta večer grandiozno delo Franca Liszta CHRISTUS. Glasba, polna polifonije, grezot-janskega koral in cecilijanskega muziciranja. Pot nemirnega ab-baja k neznanemu Bogu.

In mislim na milo človeško do-bro pleterskega priorja.

KONEC

JUGOSLAVIJA — ZDA RED LETENJA OD 1. APRILA 1978

Dragi potniki!

Predstavljamo vam novo Jatovo floto DC-10 — letalci s katerim boste lahko potovali v drugi polovici leta 1978. DC-10 je simbol sodobnega letala s širokim trupom v njem pa je 282 potniških sedežev. DC-10 je pojem kakovosti in udobja, v letalu DC-10 se potovanje spremeni v odih.

JU 502 707* 3 FY	JU 500 707* 1 FY	LT = GMT±	JU 501 707* 2 6 FY	JU 503 707* 4 FY
10.00	10.00	d. BEOGRAD* +1 a.	10.15	10.15
	10.45	a. ZAGREB* +1 d.	09.30	
	11.50	d. ZAGREB a.	08.30 (2) (6)	
11.00		a. LJUBLJANA +1 d.		09.15
12.00		d. LJUBLJANA a.		08.15 (4)
16.00 (3)	16.00 (1/5)	a. NEWYORK -4 d. (KENNEDY AP)	19.00 (1/5)	19.00 (3)

Pojasnilo znakov

- 1 = ponedeljek
- 2 = torek
- 3 = sredo
- 4 = četrtek
- 5 = petek
- 6 = sobota
- 7 = nedelja
- d = odhod letala
- a = prihod letala
- LT = lokalni čas
- GMT = čas po Greenwichu
- 707 = B-707

Za vse informacije in rezervacije se obrnite na najbližjo agencijo ali na poslovalnico JAT, Ljubljana, Miklošičeva 34, tel. 314-340 ali 314-341.

* = od 17. julija naprej DC-10

